

Životní cyklus – živočichové

Průvodce pro učitele

Všechny organismy procházejí životními cykly.

Na základě pozorovatelných znaků je zařazujeme do skupin a dokážeme je odlišit od neživých přírodnin.

Vzorky přiblíží dětem rozličné životní cykly vybraných zástupců naší pestré živočišné říše.

Souprava obsahuje tři vývojová stadia životních cyklů pěti živočišných druhů, které patří do čtyř systematických skupin.

1. **Šváb** (třída **hmyz**) – nepřímý vývoj s neúplnou přeměnou
2. **Pavouk** (třída **pavoukovci**) – přímý vývoj
3. **Štír** (třída **pavoukovci**) – přímý vývoj
4. **Žába** (třída **obojživelníci**) – úplná přeměna (metamorfóza)
5. **Krab** (podkmen **korýši**) – úplná přeměna (metamorfóza)

Upozorněte děti, že vzorky životních cyklů jsou pouze vybranými příklady a každý organismus má svůj osobitý životní cyklus. Čím víc ukázek životního cyklu děti uvidí, tím lépe porozumějí tomuto složitému procesu.

Životní cykly živočichů

Rozličné živočišné skupiny mají odlišný životní cyklus. Rozlišujeme 3 hlavní typy vývoje živočichů – **nepřímý vývoj s úplnou přeměnou**, **nepřímý vývoj s neúplnou přeměnou** a **přímý vývoj**.

Nepřímý vývoj s úplnou přeměnou

Většina druhů hmyzu prochází úplnou přeměnou, která má čtyři stadla:

- **vajíčko**
- **larva** – stadium přijímání potravy a růstu; nepodobá se dospělému jedinci
- **kukla** – stadium přeměny
- **dospělý jedinec** – stadium reprodukce

Nepřímý vývoj s neúplnou přeměnou

Asi 10 % druhů hmyzu prochází neúplnou přeměnou (vážky, kobylinky nebo švábi), která má 3 stadia:

- **vajíčko**
- **larva (nymfa)** – stadium přijímání potravy a růstu; má vzhled dospělého jedince
- **dospělý jedinec** – stadium reprodukce

Přímý vývoj

Savci, ptáci, plazi, ryby a mezi bezobratlými pavoukovci mají přímý vývoj. Buď jsou živorodí, nebo kladou vajíčka. Narozený, popřípadě vylihnutý jedinec se hned podobá dospělému.

Jiné příklady přeměny

Specifický příklad přeměny během vývoje pozorujeme například u **žab**. Mění nejen svůj vzhled, ale i způsob života. Jejich životní cyklus má 3 stadia:

- **vajíčko**
- **larva** – pulec žije ve vodě a dýchá žábrami. Postupně se jí vyvíjejí končetiny a plíce
- **dospělá žába** – žije převážně na souši a dýchá plícemi

Během vývoje procházejí specifickými stadii i **krabi**:

- **vajíčko**
- **larva** – v počátečním stadiu jako zoea volně plave ve vodě; v průběhu růstu se několikrát svléká; starší larvy přecházejí do stadia, které se nazývá megalopa
- **dospělý jedinec** – připravený na rozmnožování

Aktivita 1: Vývojová stadia

Děti zařadí živočichy do jednotlivých vývojových typů:

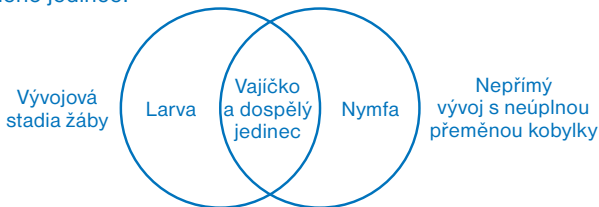
- **nepřímý vývoj s úplnou přeměnou**
- **nepřímý vývoj s neúplnou přeměnou**
- **přímý vývoj**

Aktivita 2: Podobnosti a rozdíly

Děti zkoumají vzorky dvou živočichů a hledají podobnosti a rozdíly v jejich životních cyklech.

Mohou k tomu využít Vennův diagram. Porovnat mohou například vývojová stadia žáby a kobyly.

Stadia vajíčka a dospělého jedince jsou společná pro oba živočichy. Larvální stadium žáby – pulec – se nepadobá dospělému jedinci, zatímco nymfa kobyly vypadá jako zmenšená verze dospělého jedince.

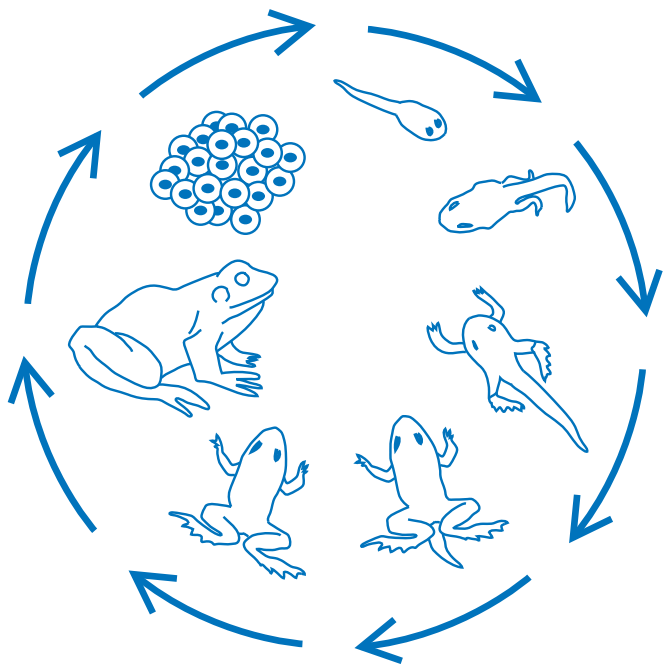
Specifické znaky vývojových stadií živočichů

Co zajímavého odhalíme při pohledu na jednotlivé životní cykly? Například žába žije po vylíhnutí ve vodě v podobě pulce. Dospělá žába však už žije převážně na souši. Přečtěte dětem zajímavosti ze strany 5. Potom jim zadejte vypracovat Aktivitu 3: Fascinující fakta.

Životní cyklus žáby

Úlohou dětí bude doplnit správnou informaci do schématu.

- Vajíčka
- Pulec s žábrami
- Pulec s vyvinutými zadními končetinami
- Pulec s vyvinutými zadními i předními končetinami
- Žabka s ocasem
- Žabka bez ocasu
- Dospělá žába

Několik zajímavých faktů

Věty vtištěné tučně jsou odpověďmi na aktivitu 3.

Štíři

Vajíčka štírů se vyvíjejí v těle matky a samičky je potom porodí. **Po narození je vnější kostra mláďat ještě křehká, proto je matky nosí několik týdnů na zádech, dokud nezpevní.** Samičky rodí od dvou do sta mláďat.

Krabi

Samičky nosí vajíčka v kapse pod bříškem. Noví jedinci se z vajíček líhnou ve vodě. Larva – zoea – se volně vznáší ve vodě a během růstu se několikrát svléká. Starší larvy přecházejí do stadia megalopa. Po posledním svlékání se larvy mění na nedospělého kraba, který postupně přechází do stadia dospělosti se schopností se rozmnožovat.

Pavouci

Pavouci využívají pavučinové vlákno k vytvoření kokonu, v kterém jsou zabalena vajíčka. Mladí pavouci po vylíhnutí opouštějí místo zrodu pomocí techniky nazývané ballooning. Pavouk vystřelí pavučinu zformovanou do tvaru padáčku na list, větev nebo do vzduchu a vítr ho zaneše do různých vzdáleností. Mladí pavouci se před dovršením dospělosti několikrát svlékají.

Švábi

Samička nosí oplodněná vajíčka v schránce (ootéka). Vylíhnutá mláďata se nazývají nymfy a podobají se dospělým jedincům. Během vývoje se nymfy několikrát svlékají. **Jednodenní mládě miniaturních rozměrů dokáže běhat téměř stejně rychle jako dospělý jedinec.**

Žáby

Žáby kladou vajíčka pokrytá rosolovitým obalem do vodního prostředí, v němž se vznášejí na hladině. Po vylíhnutí žijí pulci ve vodě a připomínají spíš ryby než žáby. **Žábry jim umožňují ve vodě dýchat.** Postupně se jim vyvíjejí končetiny a plíce. **V konečném stadiu jim zmizí ocas a dospělé žáby vylézají na souš.**

Aktivita 3: Fascinující fakta

Rozdejte dětem kopie této strany. Jejich úlohou bude spárovat živočicha se správnou informací.

Pulec	Mláďata nosím na zádech.
Krab	Vajíčka obalím vláknem a vytvořím kokon.
Žába	Domov opouštím poměrně mladý. Vystřelím vlákno a nechám se unášet větrem.
Štír	V kapse pod bříškem dokážu přenášet až 3 miliony vajíček.
Pavouk	Po vylíhnutí žiju ve vodě, ale v dospělosti vycházím na souš.
Mládě pavouka	Mám dlouhý ocas a žábry, díky kterým dokážu dýchat pod vodou.

Life Cycle - Animals ^(EN)	Životní cyklus - živočichové ^(CZ)
Cockroach	Šváb
Spider	Pavouk
Scorpion	Štír
Frog	Žába
Crab	Krab

Dovozce a distributor:

STIEFEL
 EUR **CART**

STIEFEL EUROCARD s.r.o.

Smetanovo nábřeží 454/6

682 01 Vyškov

tel.: 517 348 083

<http://www.stiefel-eurocart.cz>

e-mail: stiefel@stiefel-eurocart.cz

IČO: 63996341

DIČ: CZ63996341

Zap. u KS v Brně, odd.C, vl.č.30027